

Asia C-644/23 [Stangalov]ⁱ**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä****Jättämispäivä:**

26.10.2023

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Sofiyski gradski sad (Bulgaria)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

26.10.2023

Syytetty:

IR

Kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian kohde

Paenneelle syytetylle ilmoittaminen siitä, että häntä vastaan järjestetään uusi oikeudenkäynti, koska hänellä on oikeus uuteen oikeudenkäyntiin, jossa hän on läsnä.

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeusperusta

Ennakkoratkaisupyynnön esitetään SEUT 267 artiklan ensimmäisen kohdan b alakohdan nojalla.

Ennakkoratkaisukysymykset

Onko direktiivin 2016/343 9 artiklan, luettuna yhdessä 8 artiklan 4 ja 2 kohdan kanssa, kanssa yhteensopiva kansallisen laki – NPK:n 423 §:n 1 momentin toisen virkkeen ensimmäinen vaihtoehto –, jonka mukaan syytetyllä, joka on tuomittu poissa olevana, ei ole oikeutta uuteen oikeudenkäyntiin hänen läsnä ollessaan, jos hän on paennut sen jälkeen, kun syytteen tosiseikkojen pääkohdat on annettu tiedoksi oikeudenkäyntiä edeltäneessä menettelyssä, ja jos hänelle ei ole

ⁱ Tämän asian nimi on kuvitteellinen nimi. Se ei vastaa oikeudenkäynnin minkään asianosaisen todellista nimeä.

nimenomaan pakenemisen vuoksi voitu antaa tiedoksi syytettä kokonaisuudessaan eikä ilmoittaa syytteen nojalla aloitetusta oikeudenkäynnistä eikä siitä, mitä seurauksia on siitä, että hän ei saavu oikeudenkäyntiin – jolloin hänellä ei myöskään ole oikeutta uuteen oikeudenkäyntiin hänen läsnä ollessaan, kun häntä puolustaa viran puolesta nimetty asianajaja, vaikka hän ei ole yhteydessä tähän asianajajaan?

Jos tähän vastataan kieltävästi: Velvoittavatko direktiivin 2016/343 8 artikla ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artikla ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen siihen tai sallivatko ne sille sen, että se kieltäytyy tutkimasta tällaista syytettyä vastaan nostettujen syytteiden sisältöä ja antamasta tuomiota poissa olevalle syytetylle, jos ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle on luotettavien tietojen perusteella selvää, että ylin kansallinen lainkäyttöelin, joka on yksinomaisesti toimivaltainen ratkaisemaan poissa olevana tuomitun hakemuksen hänen läsnä ollessaan järjestettävästä uudesta oikeudenkäynnistä, hylkää tämän hakemuksen käsiteltävänä olevassa asiassa eikä oikeudenkäyntiä siis aloiteta uudelleen, koska se ei sovelta direktiivin 2016/343 9 artiklaa luettuna yhdessä saman direktiivin 8 artiklan 4 tai 2 kohdan kanssa, vaan se soveltaa kansallista oikeutta ja siten epää syytetyltä, joka on tuomittu hänen poissa ollessaan, unionin oikeudessa taatun oikeuden olla läsnä omassa oikeudenkäynnissään?

Viittaukset unionin lainsäädäntöön ja oikeuskäytäntöön

Eräiden syyttömyysolettamaan liittyvien näkökohtien ja läsnäoloa oikeudenkäynnissä koskevan oikeuden lujittamisesta rikosoikeudellisissa menettelyissä 9.3.2016 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/343 (EUVL 2016, L 65, s. 1), erityisesti johdanto-osan 36–39 perustelukappale ja 8–10 artikla

Euroopan unionin perusoikeuskirja, 47 artikla

Tuomio 19.5.2022 (C-569/20, EU:C:2022:401; jäljempänä tuomio C-569/20)

Tuomio 17.12.2020 (C-416/20 PPU, EU:C:2020:1042; jäljempänä tuomio C-416/20)

Tuomio 15.9.2022 (C-420/20, EU:C:2022:679; jäljempänä tuomio C-420/20)

Kansalliset säädökset, joihin viitataan

Bulgarian tasavallan perustuslaki (Konstitutsia na Republika Bulgaria, jäljempänä perustuslaki)

Rikosprosessilaki (Nakazatelno-protsesualen kodeks, jäljempänä NPK)

Oikeudenkäyntiä edeltävässä esitutkinnassa epäiltyä henkilöä vastaan esitetään virallinen syyte erillisellä oikeudellisella toimella (jäljempänä NPK:n 219 §:n

mukainen päätös), jossa täsmennetään syytteen olennaiset tosiseikat ja oikeudelliset seikat. Tällä toimella epäillylle ilmoitetaan, että häntä syytetään virallisesti tietystä rikoksesta, ja annetaan hänelle mahdollisuus toimittaa syytteeseen liittyviä tietoja ja esittää vaatimuksia.

Oikeudenkäyntiä edeltävän menettelyn toinen osa sisältää syyttäjän toimet sen jälkeen, kun esitutkinta on saatu päätökseen. Syyttäjä voi päättää nostaa syytteen syytekirjelmällä, jonka hän toimittaa tuomioistuimelle.

Käytännössä NPK:n 219 §:n mukaisen päätöksen sisältö sisältyy NPK:n 246 §:n mukaisen syytekirjelmän loppuosaan. Syytekirjelmän tosiseikkoja koskeva osa sisältää yksityiskohtaiset tiedot syytetyn tekemästä rikoksesta, rikoksen tekoajankohdasta, -paikasta ja -tavasta, asianomistajasta ja vahinkojen määrästä.

Tuomioistuinvaihe käynnistyy, kun syytekirjelmä toimitetaan tuomioistuimelle. Tuomioistuin ryhtyy tiettyihin toimenpiteisiin ilmoittaakseen asiasta syytetylle lähettämällä hänelle jäljennöksen syytekirjelmästä ja tiedottamalla hänelle virallisesti tietyistä seikoista, muun muassa siitä, että tämän syytekirjelmän perusteella järjestetään oikeudenkäynti ja että rikosasia voidaan tietyissä olosuhteissa käsitellä ja ratkaista hänen poissa ollessaan (jäljempänä NPK:n 247 c §:n mukainen menettely). Kun vastaaja (jota nyt kutsutaan syytetyksi) on saanut NPK:n 246 §:n mukaisen syytekirjelmän ja siihen liitetyt tiedot, hän on saanut tietää ensimmäistä kertaa, että järjestetään oikeudenkäynti, jossa selvitetään, voidaanko syyte näyttää toteen, voidaanko hänet todeta syylliseksi ja voidaanko hänelle määrätä hänelle tietty rangaistus. Samalla hänelle ilmoitetaan myös siitä mahdollisuudesta, että rikosasia voidaan ratkaista hänen poissa ollessaan.

Yhteenveto tosiseikoista ja menettelystä pääasiassa

- 1 Pääasian tosiseikat ovat samat kuin ne, jotka on jo kuvattu ennakkoratkaisupyyntöissä C-569/20. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa korjata asiavirheensä ja täsmentää, että IR on itse asiassa henkilökohtaisesti vastaanottanut tiedot syytteestä oikeudenkäyntiä edeltäneessä menettelyssä (NPK:n 219 §:n mukainen päätös) mutta ei syytettä, jonka perusteella oikeudenkäynti aloitettiin (NPK:n 246 §:n mukainen syytekirjelmä), eli sitä syytettä, joka jätettiin tuomioistuimelle.
- 2 IR:ää vastaan nostettiin syyte kahdesta rikoksesta: kuulumisesta rikollisjärjestöön, jonka tarkoituksena on tehdä verorikoksia, ja avunannosta konkreettiseen verorikokseen.
- 3 Oikeudenkäyntiä edeltäneessä vaiheessa 18.4.2016 laadittiin IR:ää koskeva NPK:n 219 §:n mukainen päätös, joka annettiin hänelle tiedoksi seuraavana päivänä; hän käytti valtuuttamaansa asianajajaa. IR ei halunnut kommentoida asiaa vaan ilmoitti ainoastaan olevansa ulkomailla; lisäksi hän ilmoitti uuden osoitteen, josta hänet voitaisiin tavoittaa.

- 4 Tutkinnan päätyttyä syyttäjä laati 9.12.2016 NPK:n 246 artiklan mukaisen syytekirjelmän. Hän lähetti asiakirjat tuomioistuimelle, ja pääasiaa koskeva oikeudenkäynti aloitettiin.
- 5 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on yrittänyt haastaa IR:ää kuultavaksi useaan otteeseen vuodesta 2016 alkaen tähän päivään saakka, mutta häntä ei ole löydetty, ei edes hänen itsensä ilmoittamasta osoitteesta. Valtuutettu asianajaja luopui IR:n puolustamisesta, koska häneen ei saatu yhteyttä. Tämän jälkeen viran puolesta nimettiin peräkkäin kolme puolustusasianajajaa, jotka eivät kuitenkaan saaneet yhteyttä IR:ään tai hänen sukulaisiinsa. On siis epäselvää, tietääkö IR, että häntä vastaan on nostettu syyte, että syytetä käsitellään tuomioistuimessa (eli että häntä vastaan on vireillä oikeudenkäynti) ja että hänelle on nimetty puolustusasianajaja viran puolesta.
- 6 Viimeisimpien IR:ää koskevien tietojen mukaan hän on saanut lopullisen tuomion kolmessa muussa rikosasiassa ja häntä etsitään hänelle määrättyjen rangaistusten täytäntöönpanoa varten; häntä etsitään myös pääasiassa. Häntä ei ole kuitenkaan löydetty.

Lyhyt kuvaus ennakkoratkaisupyyntöjen perusteluista

Ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen perustelut

- 7 Perehdyttyään unionin tuomioistuimen tuomion C-569/20 perusteluihin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että IR:n oikeudellinen tilanne kuuluu direktiivin 2016/343 8 artiklan 4 kohdan soveltamisalaan, joten hänellä olisi oikeus uuteen oikeudenkäyntiin.
- 8 Tämä johtuu siitä, että IR pakeni sen jälkeen, kun hänelle oli annettu tiedoksi NPK:n 219 §:n mukainen päätös, joka – kansallisen lainsäädännön mukaan – ei sisällä tarvittavaa tietoa siitä, että häntä koskeva oikeudenkäynti järjestetään myöhemmin. Itse asiassa tämä tieto annetaan vasta, kun syytekirjelämä annetaan tiedoksi NPK:n 246 §:n mukaisesti ja oikeudenkäynti aloitetaan NPK:n 247c §:n mukaisesti.
- 9 IR:lle ei siis tosiasiallisesti ilmoitettu oikeudenkäynnistä, vaikka se on perusedellytys direktiivin 2016/343 8 artiklan 2 kohdan soveltamiselle.
- 10 Hänelle ei ilmoitettu etenkään
  - NPK:n 246 §:n mukaisesta syytekirjelmästä, mikä tarkoittaa sitä, että hänelle [ei] annettu yksityiskohtaisia tietoja häntä vastaan nostetun syytteen luonteesta, jotta hän olisi voinut käyttää oikeuttaan puolustukseen (direktiivin 2012/13/EU 6 artiklan 3 kohta) ja arvioida, saapuko henkilökohtaisesti oikeuteen vai ei;
  - siitä, että oikeudenkäynti ylipäätään järjestetään, mukaan lukien sen aika ja paikka (tuomio C-569/20, 41 ja 42 kohta);

- eikä siitä, mitä seurauksia hänen poissaolostaan aiheutuisi (40 kohta);
  - siitä, ettei häntä myöskään edusta asianajaja, jonka nauttisi hänen luottamustaan (56 kohta).
- 11 Vaikka pelkästään hänen pakenemisensa on peruste sille, että ilmoittaminen on ollut mahdotonta, direktiivin 2016/343 9 artiklan, 8 artiklan 4 kohdan ensimmäisen virkkeen ja direktiivin 2016/343 johdanto-osan 39 perustelukappaleen ensimmäisen virkkeen sekä tuomion C-569/20 46 ja 47 kohdan nojalla tällainen pakeneminen ei kuitenkaan johda siihen, että oikeus uuteen oikeudenkäyntiin olisi täysin poissuljettu.
  - 12 Tässä ei ole kyse varsinkaan direktiivin 2016/343 8 artiklan 2 kohdan mukaiset edellytykset täyttävästä poissaolosta (jona pidetään myös pakenemista) siten kuin se on kuvattu tuomion C-569/20 48 kohdassa eli poissaolosta silloin, kun syytetty henkilö on ollut ” [–] tietoisena häntä vastaan vireille pantavasta oikeudenkäynnistä” ja ”hän on saanut riittävät tiedot häntä vastaan vireille pantavasta oikeudenkäynnistä ” (59 kohdan toinen virke ja tuomiolauselma).
  - 13 Kyse ei ole myöskään tilanteesta, jota unionin tuomioistuin on nimenomaisesti kuvannut tuomion C-569/20 57 ja 58 kohdassa ja jota se käsitteli ainoastaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen virheen vuoksi, eli siitä, että vaikka syytekirjelmä oli annettu asianmukaisesti tiedoksi NPK:n 246 §:n nojalla, se osoittautui menettelyvirheiden vuoksi virheelliseksi, eikä IR:lle voitu antaa uutta, korjattua syytekirjelmää tiedoksi 246 §:n nojalla, koska hän oli paennut. IR:n pakenemisen vuoksi hänelle ei siis tosiasiallisesti toimitettu NPK:n 246 artiklan mukaista syytekirjelmää.
  - 14 Tästä huolimatta unionin tuomioistuin toteaa tuomion C-569/20 58 kohdan kolmannessa virkkeessä, että voidaan olettaa, että kyse on 48 kohdassa tarkoitettusta pakenemisesta, jos ”uusi syytekirjelmä vastaa sisällöltään alun perin laadittua syytekirjelmää”. Kansallisen lainsäädännön mukaan NPK:n 219 §:n mukaisen päätöksen sisältö eroaa merkittävästi NPK:n 246 §:n mukaisen syytekirjelmän sisällöstä, koska näillä kahdella asiakirjalla on menettelyoikeudellisesti eri tarkoitukset.
  - 15 Näin ollen ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että IR:n oikeudellinen tilanne ei tältä osin kuulu direktiivin 2016/343 8 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan, koska yksikään kyseisen säännöksen kolmesta edellytyksestä ei täyty. Jos häntä vastaan järjestettäisiin oikeudenkäynti, jossa hänet todettaisiin syylliseksi ja tuomittaisiin tiettyyn rangaistukseen hänen poissa ollessaan, hänellä siis olisi direktiivin 2016/343 9 artiklan mukaisesti oikeus uuteen oikeudenkäyntiin hänen läsnä ollessaan.
  - 16 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa siihen, että kansallisen lainsäädännön mukaan IR:n oikeudellinen tilanne kuuluu NPK:n 423 §:n 1 kohdan toisen virkkeen ensimmäisen vaihtoehdon soveltamisalaan, eli jos häntä vastaan järjestettäisiin oikeudenkäynti, jossa hänet todettaisiin syylliseksi ja tuomittaisiin

tiettyyn rangaistukseen hänen poissa ollessaan, hänellä ei olisi oikeutta uuteen oikeudenkäyntiin hänen läsnä ollessaan.

- 17 Näin on siksi, että IR pakeni sen jälkeen, kun NPK:n 219 §:n mukainen päätös oli annettu hänelle tiedoksi, eikä NPK:n 247c §:n mukaista oikeudenkäyntiä voida aloittaa nimenomaan tämän pakenemisen vuoksi, joten hänelle ei ole voitu antaa tiedoksi NPK:n 246 §:n mukaista syytekirjelmää eikä ilmoittaa oikeudenkäynnistä ja tähän oikeudenkäyntiin saapumatta jättämisestä aiheutuvista seurauksista.
- 18 NPK:n 423 §:n 1 momentin 2 virkkeen ensimmäisen vaihtoehdon mukaan IR:llä ei ole oikeutta uuteen oikeudenkäyntiin hänen läsnä ollessaan.
- 19 Lisäksi IR:n poissa ollessa käytävän oikeudenkäynnin laillisuus edellyttää sitä, että häntä edustaa asianajaja, vaikkei olekaan välttämätöntä, että tämä asianajaja nauttisi hänen luottamustaan. Itse asiassa poissa olevan syytetyn ei tarvitse olla lainkaan yhteydessä asianajajaansa.
- 20 Niinpä se, että syytettyä edustaa viran puolesta nimetty asianajaja, jota hän ei tunne ja jolle hän ei ole antanut tehtäväksi edustaa häntä, täyttää täysin NPK:n 94 §:n 1 momentin 1 kohdan 8 alakohdassa säädetyn vaatimuksen eikä ole peruste sille, että syytetylle järjestettäisiin uusi oikeudenkäynti hänen ja hänen valitsemansa asianajajan läsnä ollessa.
- 21 Näin ollen ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että kansallisen lainsäädännön mukaan IR:n oikeudellinen tilanne kuuluu NPK:n 423 §:n 1 momentin toisen virkkeen ensimmäisen vaihtoehdon soveltamisalaan. Jos häntä vastaan järjestettäisiin oikeudenkäynti, jossa hänet todettaisiin syylliseksi ja tuomittaisiin tiettyyn rangaistukseen hänen poissa ollessaan, tämän säännöksen nojalla hänellä ei olisi oikeutta uuteen oikeudenkäyntiin hänen läsnä ollessaan.
- 22 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan direktiivin 2016/343 9 artiklan, luettuna yhdessä 8 artiklan 4 ja 2 kohdan kanssa, sekä NPK:n 423 §:n 1 momentin toisen virkkeen ensimmäisen vaihtoehdon välillä on siis selvä ristiriita. Ensin mainitun säännöksen nojalla IR:llä on oikeus uuteen oikeudenkäyntiin, kun taas jälkimmäisen säännöksen nojalla tämä oikeus on poissuljettu.
- 23 Tältä osin esitetään ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys, joka koskee sitä, ovatko nämä kaksi säännöstä ristiriidassa keskenään.

Toisen ennakkoratkaisukysymyksen perustelut

- 24 Toinen kysymys esitetään siltä varalta, että unionin tuomioistuin katsoo, ettei NPK:n 423 §:n 1 momentin toisen virkkeen ensimmäinen vaihtoehto ole unionin oikeuden mukainen. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että tätä säännöstä ei tulisi soveltaa. Syytetyn poissa ollessa järjestettyjen oikeudenkäyntien uudelleen aloittamiseen sovelletaan tällöin direktiivin 2016/343 9 artiklaa yhdessä 8 artiklan 4 tai 2 kohdan kanssa; IR:n osalta tämä koskee myös pääasiaa.

- 25 Tarkemmin sanottuna tämä tarkoittaa sitä, että tietyssä jäsenvaltiossa syytettynä olevalla IR:llä on oikeus uuteen oikeudenkäyntiin, jos hänet on tuomittu poissa olevana; tämä oikeus seuraa suoraan direktiivin 2016/343 9 artiklasta ja 8 artiklan 4 ja 2 kohdasta, joilla on välitön oikeusvaikutus (tuomio C-569/20, 28 kohta ja tuomiolauselma ja tuomio C-416/20, 55 kohdan toinen virke).
- 26 Toisen kysymyksen tarpeellisuus johtuu siitä, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on varma siitä, että IR:llä ei tosiasiallisesti olisi mahdollisuutta käyttää tätä oikeutta. Tämä varmuus johtuu puolestaan Varhoven sadin (ylin tuomioistuin, Bulgaria) oikeuskäytännöstä, joka koskee syytetyn poissa ollessa käsiteltävien rikosasioiden uudelleenkäsittelyä. Tässä oikeuskäytännössä otetaan huomioon yksinomaan kansallinen lainsäädäntö (NPK:n 423 §), ei siis myös unionin oikeutta eikä direktiivin 2016/343 8 ja 9 artiklaa.
- 27 Ensinnäkin on todettava, että epäilyksistä huolimatta tämän direktiivin 8 artiklan 2 kohdan a ja b alakohdan sanamuoto on riittävän täsmällinen ja ehdoton: henkilölle, joka on tuomittu tämän poissa ollessa, on ilmoitettava ”oikeudenkäynnistä”, jotta häneltä voidaan evätä uusi oikeudenkäynti. Koska on ilmeistä, että NPK:n 219 §:n mukaisesta päätöksestä ilmoittaminen on sisällöllisesti eri asia kuin oikeudenkäynnistä ilmoittaminen, ei ole epäilystäkään siitä, että kansallinen lainsäädäntö poikkeaa merkittävästi unionin oikeudesta. Tästä huolimatta Varhoven sad on jatkanut kansallisen lainsäädännön soveltamista myös direktiivin täytäntöönpanon määräajan (1.4.2018) jälkeen, eikä se ole katsonut tarpeelliseksi käsitellä tätä ristiriitaa ratkaisuihinsa tai esittää ennakkoratkaisupyyntöä.
- 28 Toiseksi on syytä huomauttaa, että kun tarkastellaan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä tarkemmin, kaikki kyseiset epäilykset kansallisen lainsäädännön ja unionin oikeuden yhteensopimattomuudesta, jos se ylipäätään vaikuttaa mahdolliselta, voidaan poistaa. Merkityksellinen on tuomio C-569/20, jonka tuomiolauselmassa unionin tuomioistuin toteaa yksiselitteisesti, että poissa olevana tuomitulla henkilöllä ei ole oikeutta uuteen oikeudenkäyntiin hänen läsnä ollessaan ainoastaan silloin, kun ”hän on saanut riittävät tiedot häntä vastaan vireille pantavasta oikeudenkäynnistä” ja kun hän on paennut sen jälkeen. Kansallisen lainsäädännön mukaan on selvää, että NPK:n 219 §:n mukaisesta päätöksestä ilmoittaminen on sisällöllisesti eri asia kuin oikeudenkäynnistä ilmoittaminen. Päätös laatia syytekirjelmä NPK:n 246 §:n nojalla on toki ensimmäinen askel kohti oikeudenkäynnin aloittamista, mutta tämä päätös tehdään vasta pitkän ajan kuluttua siitä, kun vastaajalle on ilmoitettu NPK:n 219:n mukaisesta päätöksestä.
- 29 Unionin tuomioistuimen asiassa C-569/20 antamasta tuomiosta huolimatta Varhoven sadin oikeuskäytäntö ei ole muuttunut. Varhoven sad ei sovelle unionin oikeutta suoraan, eikä se ole selvittänyt, onko unionin oikeuden ja kansallisen lainsäädännön välillä ristiriita eikä myöskään esittänyt ennakkoratkaisupyyntöä tästä kysymyksestä. Sen sijaan se soveltaa edelleen kansallista lainsäädäntöä ja epää erityisesti oikeuden syytetyn poissa ollessa ratkaistujen rikosasioiden

uudelleen käsittelyyn NPK:n 423 §:n 1 momentin toisen virkkeen ensimmäisen vaihtoehdon nojalla.

- 30 Näin ollen voidaan täydellä varmuudella olettaa, että myös [IR:n mahdollinen vaatimus] hylätään tällä perusteella, jos hänet todetaan syylliseksi ja tuomitaan hänen poissa ollessaan ja jos hän käyttää sen jälkeen oikeuttaan vaatia uutta oikeudenkäyntiä, jossa hän olisi läsnä.
- 31 Varmuudesta, että IR:n oikeutta henkilökohtaiseen läsnäoloon loukataan:
- 32 Tämä varmuus pohjautuu perusteisiin, jotka unionin tuomioistuin on vahvistanut muissa vastaavissa asioissa. Niissä on kuitenkin kyse eri valtioiden kansallisten tuomioistuinten välisistä keskinäisistä suhteista eikä kansallisen oikeuslaitoksen eri oikeusasteiden välisistä keskinäisistä suhteista.
- 33 Unionin tuomioistuin on jo todennut, että kaksivaiheinen tutkinta on suoritettava, jos on olemassa vaara, että perusoikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin loukataan eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa koskevassa menettelyssä (tuomio 31.1.2023, C-158/21, EU:C:2023:57, 97, 98 ja 102 kohta; tuomio 17.12.2020, C-354/20 ja C-412/20, EU:C:2020:1033, 51 kohta ja tuomio 22.2.2022, C-562/21/21, EU:C:2022:100, 66 kohta).
- 34 Ensimmäisessä vaiheessa on määritettävä, onko olemassa sellaisia objektiivisia, luotettavia, tarkkoja ja asianmukaisesti päivitettyjä tietoja, jotka osoittavat, että on olemassa todellinen vaara siitä, että oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin loukataan oikeuslaitoksen toiminnassa esiintyvien systemisten tai yleisten puutteiden vuoksi (pääasiassa loukataan siis oikeutta olla henkilökohtaisesti läsnä omassa rikosoikeudenkäynnissä). Tässä tapauksessa on arvioitava lainkäyttöjärjestelmän toimintaa kokonaisuutena (tuomio C-158/21, 102 ja 103 kohta; tuomio C-354/20, 54 kohta ja tuomio C-562/21 ja C-563/21, 67 ja 77 kohta).
- 35 Pääasiassa ensimmäisen vaiheen tutkinnan lopputulos on myöntävä. Tällaisia tietoja on asiaa koskevissa ja selkeissä lainkohdissa (NPK:n 423 §:n 1 momentin toisen virkkeen ensimmäinen vaihtoehto). Sen mukaan oikeus uuteen oikeudenkäyntiin syytetyn läsnä ollessa evätään lähtökohtaisesti ja poikkeuksetta jokaiselta syytetyltä, joka on paennut NPK:n 219 §:n mukaisesta päätöksestä ilmoittamisen jälkeen. Heille ei ole tarpeen ilmoittaa oikeudenkäynnistä ja poissaolon seurauksista. Ei myöskään ole tarpeen, että heitä edustava asianajaja nauttii heidän luottamustaan.
- 36 Toisessa vaiheessa on tutkittava, missä määrin näillä puutteilla voi olla konkreettinen ja välitön vaikutus IR:n oikeudelliseen asemaan, kun otetaan huomioon tämän henkilön henkilökohtainen tilanne, rikoksen luonne ja muut olosuhteet, ja oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden loukkaamisen vaaran on oltava ”ilmeinen” (tuomio C-158/21, 106 ja 107 kohta; tuomio C-354/20, 55 kohta ja tuomio C-562/21 ja C-563/21, 82 kohta).

- 37 Pääasian oikeudenkäynnissä tutkinnan toisen vaiheen lopputulos on myöntävä. Varhoven sad soveltaa nimenomaista ja selkeää lainkohtaa (NPK:n 423 §:n 1 momentin toisen virkkeen ensimmäinen vaihtoehto) sananmukaisesti ilman minkäänlaista poikkeusta. Varhoven sadin pitkäaikainen, yksiselitteinen ja vakiintunut oikeuskäytäntö on siis se, että poissa olevana tuomituilta henkilöiltä evätään uusi oikeudenkäynti, jossa he voisivat olla läsnä, jos he ovat paenneet NPK:n 219 §:n mukaisesta päätöksestä ilmoittamisen jälkeen ja jos heille ei sen vuoksi ole ilmoitettu oikeudenkäynnistä, jossa heidät on tuomittu poissa olevina. Näin ollen mikään IR:n henkilökohtaiseen tilanteeseen tai rikoksen luonteeseen liittyvä seikka tai muu seikka ei voi johtaa siihen, että tätä lakia ja oikeuskäytäntöä ei sovellettaisi häneen.
- 38 Päinvastoin: Koska kyse on kahdesta törkeästä rikoksesta, useiden vuosien ajan jatkuneesta tietoisesta pakenemisesta ja kolmesta muusta lainvoimaisesta tuomiosta (joiden osalta IR voi myös vaatia uutta oikeudenkäyntiä, jossa hän olisi läsnä), on täysin varmaa, että Varhoven sad hylkää IR:n vaatimuksen uudesta oikeudenkäynnistä, jossa hän olisi läsnä, jos tämä vaatimus esitetään sen jälkeen, kun hänet on mahdollisesti tuomittu pääasiassa poissa olevana.
- 39 Tämä täysi varmuus täyttää perusteen ”[–] altistuu todelliselle vaaralle siitä, että hänen oikeuttaan oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin loukataan”, joka on mainittu tuomion C-354/20 61 ja 66 kohdassa sekä tuomion C-562/21 82 ja 84 kohdassa, ja perusteen ”vakavia ja todennettuja perusteita todeta, että”, joka on mainittu tuomion C-562/21 88, 89 ja 101 kohdassa.
- 40 Tätä täyttä varmuutta vahvistaa se, että Varhoven sadin oikeuskäytäntö ei ole muuttunut edes 19.5.2022 jälkeen, jolloin unionin tuomioistuin antoi tuomionsa C-569/20. Varhoven sad ei mainitse etenkään direktiivin 2016/343 8 ja 9 artiklaa eikä näitä säännöksiä koskevaa unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä eikä pidä tarpeellisena esittää ennakkoratkaisupyyntöä niiden ja NPK:n 423 §:n 1 momentin toisen virkkeen ensimmäisen vaihtoehdon välisestä ilmeisestä ristiriidasta.
- 41 Tämän perusteella ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle on selvää, ettei IR:llä ole mitään mahdollisuutta käyttää uutta oikeudenkäyntiä koskevaa oikeuttaan, joka hänellä unionin oikeuden mukaan on.
- 42 Bulgarian lainsäädännössä ei nimittäin säädetä mitään oikeussuojakeinoja niitä Varhoven sadin oikeuskäytännössä mahdollisesti esiintyviä puutteita vastaan, jotka liittyvät NPK:n 423 §:n nojalla syytettyjen poissa ollessa ratkaistujen asioiden uudelleen käsittelyyn, koska Varhoven sad on ainoa oikeusaste, jolla on toimivalta ratkaista tämä kysymys (ks. tuomio C-158/21, 112 kohta ja tuomio C-562/21, 91 ja 92 kohta).
- 43 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ja Varhoven sadin välisestä yhteydenpidosta:
- 44 Unionin tuomioistuin on oikeuskäytännössään kehittänyt oikeussuojakeinon, jolla voidaan estää unionin oikeudessa taatun oikeuden loukkaaminen:

täytäntöönpanosta vastaava valtio voi nimittäin vaatia tiettyjä takeita pidätysmääräyksen antaneelta valtiolta (tuomio 5.4.2016, C-404/15 ja C-695/15, rangaistuslaitoksen vankeusolosuhteet, 103 kohta).

- 45 Tätä ei sovelleta pääasian oikeudenkäynnissä, koska Bulgarian oikeuslaitoksen eri oikeusasteiden keskinäisten suhteiden luonteen vuoksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei voi vaatia Varhoven sadilta takeita siitä, että se noudattaa unionin oikeutta oikeuskäytännössään.
- 46 Kansallisen lainsäädännön mukaan ennakkoratkaisua pyytäneellä tuomioistuimella ei myöskään lähtökohtaisesti ole toimivaltaa tutkia, onko IR:llä oikeus uuteen oikeudenkäyntiin. On kyseenalaista, onko sillä direktiivin 2016/343 8 artiklan nojalla tällainen toimivalta, koska unionin tuomioistuin on jo todennut, että unionin oikeus ei velvoita kansallista tuomioistuinta siinä tapauksessa, että henkilö tuomitaan hänen poissa ollessaan näissä olosuhteissa, mainitsemaan tuomiossa nimenomaisesti oikeudesta uuteen oikeudenkäyntiin (tuomio 8.6.2023, C-430/22, EU:C:2023:458, tuomiolauselma).
- 47 Kansallisen lainsäädännön mukaan tällainen toimivalta on vain Varhoven sadilla, joka tutkii asian perusteena olevat tosiseikat vasta poissa olevana tuomitun IR:n hakemuksesta ja soveltaa lakia sen mukaan, mitä se katsoo tarpeelliseksi tämän perusteella.
- 48 Näin ollen ennakkoratkaisupyyntöön esittäneen tuomioistuimen oikeudellisilla päätelmillä, myöskään niillä, jotka sisältyvät tähän ennakkoratkaisupyyntöön, ei ole oikeudellista merkitystä Varhoven sadille.
- 49 Kysymyksen laajuudesta:
- 50 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa, että esitetty kysymys ei koske sitä, onko Varhoven sadin oikeuskäytäntö, joka koskee syytetyn poissa ollessa ratkaistun asian uudelleen käsittelyä, sopusoinnussa unionin oikeuden kanssa. Tämä oikeuskäytäntö esitetään vain objektiivisena tosiseikkana, joka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on otettava huomioon päättäessään, otetaanko IR:ää vastaan nostettu syyte käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi vai ei.
- 51 Ennakkoratkaisukysymys koskee sitä, onko ennakkoratkaisupyyntöön esittäneen tuomioistuimen tuleva ratkaisu siitä, järjestetäänkö IR:ää koskeva oikeudenkäynti uudelleen hänen läsnä ollessaan vai ei, on sopusoinnussa unionin oikeuden kanssa.
- 52 Koska ennakkoratkaisupyyntöön esittänyt tuomioistuin käsittelee IR:ää vastaan nostetun syytteen itse, sillä on välitön velvollisuus järjestää oikeudenkäynti siten, että IR:n oikeus olla henkilökohtaisesti läsnä toteutuu. Tarkemmin sanottuna sillä on ”ehdoton velvollisuus noudattaa oikeusjärjestyksessään kaikkia unionin oikeuden säännöksiä ja määräyksiä, mukaan lukien direktiiviä 2016/343” (tuomio C-416/20, [55] kohta).

- 53 Direktiivin 9 artiklan noudattaminen merkitsee erityisesti sitä, että syytetyn oikeus olla läsnä oikeudenkäynnissä on taattava, vaikka tuomioistuimen hänen poissa ollessaan antamaa ratkaisua ei olisi tehty direktiivin 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin edellytyksiin. Tällä takeella varmistetaan, että syytetylle järjestetään uusi oikeudenkäynti, tällä kertaa hänen läsnä ollessaan, yksinomaan hänen tekemänsä hakemuksen perusteella.
- 54 Koska tätä taetta ei ole annettu, herää kysymys, onko ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kieltäydyttävä järjestämästä oikeudenkäyntiä ja annettava asiaratkaisu IR:lle.
- 55 Oikeudenkäynnin järjestämisestä kieltäytyminen:
- 56 Toinen ennakkoratkaisukysymys koskee nimenomaan tätä tilannetta. Kysymys on siis siitä, onko ennakkoratkaisua pyytäneellä tuomioistuimella mahdollisuus kieltäytyä järjestämästä IR:ää koskevaa oikeudenkäyntiä, ja jos on, miten se olisi tehtävä.
- 57 Ensinnäkin on syytä muistuttaa, että IR:ää vastaan nostettiin syyte kahdesta rikoksesta: kuulumisesta rikollisjärjestöön, jonka tarkoituksena on tehdä verorikoksia, ja avunannosta konkreettiseen verorikokseen. Näitä kahta osaluetta säännellään unionin oikeudella, jossa vaaditaan erityisesti, että näistä rikoksista määrätään rangaistus (järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta 24.10.2008 annetun neuvoston puitepäätöksen 3 artikla, EUVL L 300, 11.11.2008, s. 42, ja unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjunnasta rikosoikeudellisin keinoin 5.7.2017 annetun direktiivin 2017/1371 7 artikla, EUVL L 198, 28.7.2017, s. 29).
- 58 Näin ollen se, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kieltäytyisi järjestämästä IR:ää koskevaa oikeudenkäyntiä, olisi selvästi näiden säädösten vastaista.
- 59 Toiseksi on huomattava, että kieltäytyminen voisi olla perusteltua vain, jos oikeudenkäynti järjestettäisiin muutoin sellaisissa olosuhteissa, jotka estäisivät oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin. Tarkemmin sanottuna tämä tarkoittaa sitä, että kun puitepäätöksen 2008/841 3 artiklassa ja direktiivin 2017/1371 7 artiklassa edellytetään seuraamusten määräämistä vastaavista rikoksista, niissä edellytetään, että tämä tapahtuu unionin oikeudessa säädettyjen menettelyjen mukaisesti ja asianomaisten henkilöiden perusoikeuksia kunnioittaen siten, että oikeudenmukainen oikeudenkäynti on taattu (perusoikeuskirjan 47 artiklan 2 kohta) ja että oikeutta puolustukseen ja syytetyn oikeutta olla läsnä oikeudenkäynnissä rikosoikeudellisissa menettelyissä kunnioitetaan; nämä oikeudet ovat unionin oikeudessa nimenomaisesti tunnustettuja oikeuksia, joiden osalta on oltava käytettävissä riittävän tehokkaat oikeussuojakeinot, jos näitä oikeuksia loukataan (perusoikeuskirjan 47 artiklan 1 kohta).
- 60 Näin ollen ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy, voiko varmuus siitä, että IR:n oikeutta olla läsnä oikeudenkäynnissä ei kunnioiteta, kun Varhoven sad

todennäköisesti hylkää hänen hakemuksensa uudesta oikeudenkäynnistä, jossa hän olisi läsnä, johtaa siihen, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kieltäytyy järjestämästä oikeudenkäyntiä häntä vastaan ja mahdollisesti tuomitsemasta häntä.

- 61 Tällaiseen kieltäytymiseen voi liittyä kaksi näkökohtaa.
- 62 Onko ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen nimittäin pakko pidättäytyä järjestämästä oikeudenkäyntiä, koska oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takaaminen, joka ilmenee IR:n oikeutena olla läsnä oikeudenkäynnissä (joka taataan poissa olevana annetun tuomion yhteydessä nimenomaan direktiivin 9 artiklaan kirjatulla oikeudella uuteen oikeudenkäyntiin), on painavampi seikka kuin tarve määrätä IR:lle rangaistus hänen mahdollisesti tekemistään rikoksista (tuomio 17.1.2019, C-310/16, EU:C:2019:30, 33 ja 34 kohta)? Lisäksi unionin tuomioistuin on jo todennut, että direktiivin 2016/343 8 artiklassa ei velvoiteta jäsenvaltioita järjestämään oikeudenkäyntejä syytetyn poissa ollessa vaan vain sallitaan se tietyin edellytyksin (tuomio C-420/20, 37 kohta).
- 63 Vai onko ennakkoratkaisua pyytäneellä tuomioistuimella mahdollisuus selvittää, järjestetäänkö oikeudenkäynti huolimatta siitä varmuudesta, että IR:n oikeutta olla läsnä loukataan, tutkimalla, onko tarve estää rankaisematta jääminen painavampi seikka kuin hänen oikeutensa olla henkilökohtaisesti läsnä? Jos näin on, mitä perusteita tämän selvittämisessä tulisi soveltaa?